

Nr 124.

Av herr **Schlyter**, om *åvägabringande av utredning och förslag rörande ersättning åt nämndemän för nämndemansuppdragets fullgörande.*

Med föranledande av ett enhälligt lagutskottsutlåtande begärde 1918 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t utredning, huruvida och i vilken omfattning ersättning borde tillerkännas nämndemän för de kostnader, som vore förenade med uppdragets utförande utöver vad för närvarande i dylikt avseende vore stadgat. Riksdagsskrivelsen remitterades av chefen för justitiedepartementet till de sakkunnige, vilka hade att utreda frågan om nytt rese-reglemente. Dessa verkställde en ingående utredning ej blott angående frågans förhistoria utan även beträffande kostnaderna för ersättnings utgående till nämndemännen såväl vid allmänna tingssammanträden som vid övriga förrättningar, varjämte domstolar och myndigheter hördes över riksdagsskrivelsen. Utredningen uppsattes i korrektur (4:o, 99 s. K. L. Beckmans boktryckeri 1922) men har icke utgivits från trycket. Dess resultat i fråga om kostnadsberäkningen återropades av justitieministern i statsverkspropositionen vid 1920 års riksdag, men vid icke mindre än 5 riksdagar hava olika justitieministrar uttalat sitt beklagande över att frågans lösning av statsfinansiella skäl måste anstå.

En förnyad aktualitet har frågan fått genom den under förlidet år verkställda utredningen angående tätare tingssammanträden. I ett stort antal avgivna utlåtanden hava såväl häradsrätter som tingshusbyggnadsskyldiga framhållit skäligheten av ersättning för nämndemans resekostnader, och i några fall hava yrkanden om dylik ersättning vunnit understöd av länsstyrelserna.

Slutligen har processkommissionen i sitt den 15 december 1926 avgivna betänkande angående rättegångsväsendets ombildning gjort följande uttalande i frågan om ersättning till nämndemän:

»I vårt nuvarande domstolsväsende är nämndemansbefattningen principiellt ett oavlönat förtroendeuppdrag. I icke ringa utsträckning hava emellertid jämkningar gjorts i denna principiella ståndpunkt. Detta har vanligen skett i sammanhang därmed, att nya förrättningar ålagts nämndemännen

och dessa ansetts tillskynda dem extra kostnader, som rimligtvis bort ersättas. Det senaste viktiga undantaget gjordes vid införandet år 1918 av tingsammansträden med tremansnämnd. För inställelse vid sådant sammanträde äger nämndeman åtnjuta ersättning enligt gällande resereglemente, dock att ersättning ej må utgå till flera än fyra nämndemän för varje sammanträde och att dagtraktamente ej må beräknas. Anledningen till denna bestämmelse var naturligtvis, att dessa sammanträden voro nya förrättningar, vilkas fullgörande krävde nya kostnader för nämndemännen.

Samtidigt med beslutet om nyssnämnda bestämmelser hemställde riksdagen att Kungl. Maj:t täcktes taga i övervägande, huruvida och i vilken omfattning ersättning må tillerkännas nämndemän för de kostnader, som äro förenade med nämndemansuppdragets utförande, utöver vad för närvarande i dylikt avseende är stadgat, samt för riksdagen framlägga det förslag, som av detta övervägande kan föranledas. Utredningen i detta hänseende torde ännu icke vara avslutad.

De skäl för allmänna bestämmelser om ersättning till nämndemän, som ligga bakom denna riksdagens skrivelse, komma att med icke mindre styrka göra sig gällande i den nya domstolsorganisationen, som med få undantag förutsätter täta domstolssammans träden över hela riket och som riktar sina krav på deltagande i rättsskipningen till en betydligt vidare lekmannakrets än det nuvarande domstolsväsendet. Att någon ersättning utgår till lekmän, vilka brukas som domare, det må vara i jury eller som meddomare, är också vanligt i främmande länder. I England erhåller jurymannen i brottmål dock ingen gottgörelse.

De betänkligheter, som brukas anföras mot att ersätta offentliga uppdrag av denna natur, grunda sig därpå, att de då kunna användas i syfte att bereda innehavaren den ekonomiska fördel, som är förenad med uppdraget, i stället för att lämnas åt den, som är den för uppdragets fullgörande lämpligaste. Faran härför bör givetvis icke underskattas. Men dess betydelse beror främst på ersättningens storlek. Sättes denna jämförelsevis lågt, bortfaller frestelsen att bruka uppdraget för ersättningens skull. Så torde exempelvis den ersättning, som utgår till landstingsmän, säkerligen aldrig giva anledning till missbruk i nu nämnd riktning.

Beträffande ersättningens omfattning intaga främmande rättssystem två principiellt olika ståndpunkter. De flesta medgiva icke blott gottgörelse för resekostnader i de fall, där resa varit nödig, utan ock dagtraktamente, oavsett om lekmannen bor eller icke bor där domstolen sammanträder. Den norska rätten intar däremot den principiella ståndpunkten, att endast den, som är bosatt å visst avstånd från nämnda ort, är berättigad till ersättning, vilken då utgår i form av gottgörelse för resekostnaderna och för kosten för varje dag. Den, som bor å eller i omedelbar närhet av denna ort, får däremot ingen ersättning. Överallt utgå ersättningarna städse med små belopp. I Danmark utgör dagtraktamentet sålunda fyra kronor för dag, och med samma belopp beräknas i Norge kostersättningen för dag.

Då det föreliggande förslaget till domstolsväsen räknar med ett mera stadigvarande deltagande i rättsskipningen från varje nämndemans sida och den uppoffring av arbetstid, som kommer att krävas av denne, sålunda icke blir alldeles betydelselös, torde billigheten fordra, att hos oss ersättning utgår även till den nämndeman, som bor, där domstolen sammanträder. Dagtraktamentet bör dock till sådan nämndeman utgå med lägre belopp än till nämndeman, som nödgas från sin hemort resa till domstolsorten och där

uppehålla sig. Processkommissionen har icke ansett sig böra närmare ingå på grunderna för ifrågavarande ersättnings beräkning, då kommissionen utgått från att vid genomförandet av den nya rättegångsordningen den ovan nämnda utredningen i ämnet avslutats och jämväl lett till allmänna stadganden om ersättning till nämndemän.»

I bil. 2, Om rättegångsreformens ekonomiska verkningar (del III, s. 227), yttrar processkommissionen vidare i samma fråga:

»Processkommissionen har uttalat den meningen, att ersättning bör tillkomma nämndens ledamöter för deras inställelse jämväl vid lagtima tings-sammanträden (1 delen, 5 kap., 16 punkten). Härigenom uppkommer en betydande ny utgift för det allmänna. Frågan om ersättning till nämnden har emellertid, oberoende av processreformen, stått på dagordningen, och det är därför icke en utgift, som står i omedelbart samband med processreformen. Frågan har senast bragts å bane genom en skrivelse till Kungl. Maj:t av 1918 års lagtima riksdag. I anledning därav föranstaltades en utredning. Enligt därvid verkställd beräkning skulle årliga kostnaden belöpa sig till 1,050,000—1,350,000 kr.

Huruvida denna beräkning kan läggas till grund för kostnaderna efter processreformens genomförande, är vanskligt att avgöra. Till minskning av de beräknade kostnaderna verkar, dels att domfört antal nämndemän skulle nedsättas från nuvarande 7—12 till 5 och dels att nämndens deltagande endast skulle äga rum vid huvudförhandlingen och icke såsom nu vid alla rättegångstillfällen. Å den andra sidan förorsakas en ökning av dels många städers införlivande med kringliggande landsbygd och därav följande ökning av antalet mål med nämnd, dels nämndens deltagande i grövre brottmål i de övriga städerna, dels tåtare tings-sammanträden än nu brukas och dels nämnds deltagande i grövre brottmål i hovrätterna. Sannolikt är väl, att den nya organisationen på det hela kommer att medföra någon höjning av de med avseende å nuvarande förhållanden beräknade kostnaderna.»

När processkommissionen sålunda uttalat, att frågan om ersättning till nämndemännen oberoende av processreformen och före dennas genomförande torde komma att vinna sin lösning, läser dess uppfattning delas av riksdagen. Det är därför att beklaga att den av 1918 års riksdagsskrivelse föranledda utredningen aldrig bragtes till sin fulla avslutning. I 1922 års korrekturtryck lämnas emellertid en värdefull historik, vilken vid frågans förnyade upptagande läser utan vidare kunna tillgodogöras. Ur en av de sakkunnigas ordförande, hovrättsrådet Viktor Petrén, gjord sammanfattning av utredningsresultatet, som denne benäget ställt till min disposition, äro följande uppgifter hämtade:

Ersättning till nämndemän utgår för närvarande i de hänseenden följande förteckning utvisar.

1. *Tingsgästningspenningar* till häradsnämnderna i rikets domsagor enligt kungörelse den 11 mars 1841 och k. brev den 17 febr. 1845. Det årligen utgående beloppet, för tingslag räknat, växlar mellan 1 kr. och 228 kr. och torde i allmänhet fördelas lika efter huvudtalet bland de under året tjänstgörande nämndemännen. För hela riket utgör det årliga anslaget 18,211 kr. 67 öre.

2. För inställelse vid *brottmålsrannsaking å urtima ting eller extra rättsgångs dag under lagtima ting* utgår enligt resereglementet gottgörelse av allmänna medel för resan till och från tingsstaden

a) i de fall, då flera härad hava gemensam tingsstad i brottmål och då gärningen, varom rannsakas, blivit begången inom annat härad eller tingslag än det, till vilket nämndemannen hör, i vilka fall enligt kungörelsen den 17 sept. 1851 och k. brev den 23 mars 1877 (sv. förf.-saml. bih. nr 17, s. 2) utgår såväl resekostnadsersättning som dagtraktamente;

b) i de fall, då gärningen, varom rannsakas, förövats inom det härad eller tingslag, för vilket nämndemannen blivit vald, i vilka fall enligt kungörelsen den 3 juni 1892 resekostnadsersättning utgår, men icke dagtraktamente.

3. För inställelse vid *tingssammanträden med tremansnämnd* utgår jämlikt lagen den 7 maj 1918 resekostnadsersättning enligt resereglementet, men ej dagtraktamente, till fyra nämndemän.

4. Då på grund av jäv mot häradsnämnds ledamöter *uthärad's nämnd* måste tillkallas, skall därav uppkommande kostnad enligt kungörelse den 14 juni 1901 utgå av allmänna medel. Detta fall förekommer emellertid så gott som aldrig och är därför utan betydelse.

5. För biträde vid *syner och besiktningar å kronan tillhöriga fastigheter* och vid *andra liknande extra förrättningar*, som omförmälas i 1 § i kungörelsen den 30 dec. 1863, utgår enligt 5 § i samma kungörelse såväl resekostnadsersättning som dagtraktamente enligt resereglementet.

6. För biträde vid *vägsyner och formliga efterbesiktningar enligt väglagen* den 23 okt. 1891 utgår jämlikt lagen den 17 juni 1908 om ändrad lydelse av 35 § väglagen (avfattningen av 35 § är sedermera ändrad genom lagar den 13 juni 1919 och den 2 juni 1922) resekostnadsersättning enligt resereglementet, men ej dagtraktamente. Denna ersättning bestrides endast till hälften av statsmedel och till andra hälften ur väggassan.

7. För all tjänstgöring utom bostadsorten äger *vattenrättsnämndeman* enligt 34 § i k. stadgan den 6 dec. 1918 ang. tjänstgöringen vid vattendomstolarna åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt resereglementet, vilken ersättning utgår av statsmedel; såvitt densamma ej enligt föreskrifterna i 11 kap. vattenlagen skall förskjutas av part.

I den mån icke annat blivit särskilt angivet utgår ersättningen *av statsmedel*. Det är dock att märka, att i fråga om syner, besiktningar, värderingar och andra extra förrättningar enligt 1863 års kungörelse ersättningen i vissa fall, vilka där närmare angivas, icke gäldas av statsverket utan av den, som påkallat förrättningen, eller annan, t. ex. i fråga om ecklesiastika boställen av kyrkornas eller församlingarnas medel, i fråga om kronans bortarrenderade egendommar av boställsinnehavare eller arrendator, vid skattläggningar av vederbörande enskilde etc. En del av de extra förrättningar, som omförmälas i 1863 års kungörelse, förekomma för övrigt icke mera, och i

fråga om andra anlitas icke mera nämndemansbiträde därvid, varför en del bestämmelser i denna kungörelse såsom föråldrade numera sakna tillämplighet. De närmare detaljerna därvidlag torde dock vara utan intresse i detta sammanhang. Däremot förtjänar nämnas, att uttryckliga bestämmelser saknas rörande ersättning till nämndemän för tjänstgöring vid *urtima ting i civila mål och ärenden*. I 4 kap. 2 och 3 §§ rättegångsbalken stadgas att, där käranden i tvistemål — och det gäller även kronan — äskar särskilt ting, skall han »hålla kostnaden» därför. Enligt flera författningar kan urtima ting hållas i civila mål eller ärenden, såsom enligt 15 kap. 18 § giftermålsbalken, 7 § i lagen den 1 juli 1898 om boskillnad, 14 och 108 §§ konkurslagen, 11 § i preskriptionsförordningen och 20 § in-teckningsförordningen. I dessa fall är nämndeman i brist på annat stadgande berättigad till resekostnads- och traktamentsersättning enligt resereglementet att gäldas av vederbörande kärande eller sökande. Dessa fall äro emellertid så ytterligt sällsynta, att de praktiskt sett sakna all betydelse i det hänseende, varom här är fråga.

Av ovanstående framgår att, fränsett de sällsynta fall, då uthärads nämnd tillkallas eller urtima ting äskas i civila mål eller ärenden, full ersättning enligt resereglementet, d. v. s. *såväl resekostnads- som traktamentsersättning* utgår allenast vid syner, besiktningar, värderingar och andra extra förrättningar enligt 1863 års kungörelse samt vid rannsakingar om brott, begånget i annat härad eller tingslag, ävensom till vattenrättsnämndemän. I flertalet fall, nämligen vid rannsakingar om brott, begånget inom det härad eller tingslag, för vilket nämndemannen blivit vald, vid tingssammanträden med tremansnämnd samt vid vägsyner och efterbesiktningar enligt väglagen utgår *endast resekostnadsersättning*, icke dagtraktamente. För den ordinarie tjänstgöringen vid lagtima ting jämte slutsammanträdena åtnjutes ingen som helst ersättning av statsmedel, varom uttryckligt stadgande finnes i 2 § i 1863 års kungörelse.

Sistberörda förhållande har emellertid befunnits så otillfredsställande, att *kommunerna* på många håll funnit sig nödsakade, för att möjliggöra nämndemansbefattningarnas besättande, att anslå visst arvode eller expensbidrag till sina nämndemän. Detta har ägt rum i stor utsträckning, såsom framgår av en utav de sakkunniga år 1918 införskaffad utredning, enligt vilken dylik kommunal ersättning utgår till nämndemännen i mer än en tredjedel av rikets för närvarande 122 domsagor, nämligen i 34 domsagor under Svea hovrätt och i 11 under Göta hovrätt (däremot icke i någon domsaga under skånska hovrätten). Uti ifrågavarande 45 domsagor utgick ersättningen år 1918 med synnerligen växlande belopp. Maximum var då 250 kr. per år åt varje nämndeman, vilket belopp anslagits i Ludvika köping och i en kommun i Södra Roslags domsaga. De högsta ersättningsbeloppen utginge över huvud i de omkring Stockholm belägna domsagorna. Där icke visst årligt belopp var bestämt, utgick visst belopp, från 20 till 2 kr., per tjänstgöringsdag

med eller utan särskild reseersättning. Somliga kommuner hade anslagit visst belopp, växlande från 10 till 3 kr., för varje ordinarie tingsammans-
träde, andra åter — men allenast ett fåtal — endast resekostnadsersättning
antingen med visst belopp per inställelse eller ersättning för II eller III
klass järnvägsbiljett eller skjutsersättning. Såsom av de sakkunnigas för-
teckning över ifrågakommande ersättningsbelopp framgår, erbjuder densamma
en fullständig provkarta på olika sätt att reglera ersättningen från kommu-
nernas sida. Vid under hand företagen undersökning har det visat sig, att
åtminstone i Stockholmsdomsagorna väsentlig höjning av ersättningsbe-
loppen sedan år 1918 ägt rum. Sålunda utgår numera i grannkommuner
till Stockholm 450 resp. 500 kr. till varje nämndeman per år, i en annan
kommun 15 kr. per tjänstgöringsdag. Man finner således, att denna av
kommuner anslagna ersättning på sina håll — och ej blott i närheten av
Stockholm utan även i andra landsändar, såsom i Dalarna och Jämtland
— uppgår till ej oväsentliga belopp. Det torde ej vara ur vägen att här fram-
hålla, att ifrågakomna kommunala anslag sakna stöd i uttrycklig lagbestäm-
melse och, vad mera är, måhända få anses direkt lagstridiga. Se härom
regeringsrättens utslag 30 april 1912: enär nämndemansuppdraget skulle
fullgöras utan särskild ersättning av kommunen samt kommunalstämman
vid sådant förhållande icke lagligen ägt att för utövande av uppdraget be-
vilja gottgörelse, upphävdes det överklagade kommunalstämmobeslutet (Reg.
R:ns årsb. 1912, s. 112). Den nya författningen av den 20 juni 1924 (jfr.
riksd. skriv. s. å. nr 33) ang. rätt för kommun att av kommunens medel
bevilja vissa kommunala befattningshavare ersättning i form av reseersätt-
ning, dagtraktamente och arvode har icke avseende å nämndemän.

En härifrån skild fråga är den om de tingshusbyggnadsskyldiges plikt att
tillhandahålla *nattlogi i tingshuset* eller eventuellt ersättning härför. Be-
stämmelserna i 26 kap. 4 § byggningsbalken om »tingsbyggning å vanlig tings-
stad» och i lagen den 5 juni 1909 ang. skyldighet att deltaga i kostnaden för
byggnad och underhåll av tingshus innehålla intet rörande skyldighet för
tingslagsborna att å tingsstället bereda kostnad för nämndemännen vid
tingsammansträdena, men K. M:t har i särskilt mål ålagt härads (Ölands
norra) tingshusbyggnadsskyldiga innevånare att å tingsplatsen åt näm-
nden hålla bostad jämte sängkläder (K. M:ts utslag den 29 apr. 1862, Nau-
manns Tidskr. 1864, s. 193) samt i annat mål beträffande länsmän, som där-
vidlag ansetts äga samma förmån som nämnden, förpliktat tingshusbyggnads-
skyldige (i Malungs tingslag) att till länsmän utgiva viss skälig ersättning i
penningar intill dess lämplig bostad under tingen bleve åt dem upplåten
(K. M:ts utslag den 17 dec. 1912, Reg. R:ns årsbok, s. 342). Enligt de sak-
kunniga utgår på liknande sätt i Tjusts domsaga av de tingshusbyggnads-
skyldiga 100 kr. årligen till varje nämndeman såsom ersättning för att bostad
å tingsstället ej beredes nämndemännen. I en annan domsaga (Gudhems
härad) utgår 20 kr. för år av tingshuskassan till nämndemännen, sannolikt

av samma anledning. Och enligt ett under de senare åren tillkommet beslut ersätta de tingshusbyggnadsskyldige i Askimsdomsagan nämndeman skäligt belopp för nattlogi, när tinget varat så länge på kvällen, att han måst stanna över natten i Göteborg.

Frågan om reseersättning till nämndemännen för inställelse vid de allmänna tingssammanträdena låter sig icke längre undanskjutas. Hovrättsrådet Petrén yttrar härom i sin sammanfattning:

Den omständigheten, att kommunerna i olika delar av landet i så stor utsträckning, som ovan angivits, funnit sig nödsakade att bevilja ersättning åt nämndemän för täckande av ofrånkomliga utgifter, som följa av uppdragets fullgörande, talar sitt tydliga språk. Det är givet, att kommunerna icke gjort detta utan trängande orsak eller därför att de eljest icke skulle kunna få befattningarna besatta med lämpliga personer. Det kan icke gärna tänkas, att kommunerna onödigtvis eller utan tvingande skäl skulle tillgripit denna utväg. Väl är det sant, att uppdraget att vara ledamot av häradsrätt med hänsyn till bestämmelserna i 1 kap. 2 § R. B. är en medborgerlig plikt, men det synes likväl icke vara med rättvisa och billighet förenligt, att nämndeman skulle vara pliktig att med försummande av egna göromål i sitt yrke eller sin näring för detta uppdrags fullgörande tillsätta ofta flera dagar i följd utan minsta ersättning. Ofta fordras för inställelse vid tingen långväga resor, särskilt i Norrland med dess oerhörda avstånd, mångenstädes pågå tingssammanträdena två eller flera dagar, så att övernattande en eller flera nätter blir nödvändigt. Då nämndemännen numera i stor utsträckning utses bland andra än besuttna jordbrukare, som själva ha skjuts att tillgå, och de följaktligen ofta måste vidkännas direkta utgifter för tingsresorna fram och åter, vilket alltid bliver fallet, då järnväg, fartyg eller omnibus anlitas för resan, samt härtill kommer nödvändiga kostnader för uppehållet under tingsdagarna, så inses lätt, att de penningutgifter en nämndeman har för sin inställelse vid tingen under loppet av ett år kunna springa upp till avsevärt och kännbart belopp. För personer i god ekonomisk ställning behöva dessa utgifter för fullgörandet av ett hedrande uppdrag icke spela någon roll, men det torde vara mindre lyckligt att vid val av nämndeman vara hänvisad allenast till förmögna eller välsituerade personer: i så fall verkar detta, på sätt 1918 års lagutskott mycket riktigt anmärkt, såsom ett penningstreck, vilket hindrar valet av de personer, åt vilka flertalet väljare helst skulle anförtro uppdraget. Om olämpligheten av ett dylikt penningstreck borde alla vara ense. Det är icke penninginkosten utan den personliga redbarheten, erfarenheten och skickligheten, som bör vara avgörande. Denna alldeles oomtvistliga grundsats vid val av nämndemän kan med nu rådande ordning icke fullt komma till sin rätt, ty för en mindre bemedlad, som valmännen vilja hedra med detta uppdrag, kan det av ekonomiska skäl vara omöjligt att mottaga uppdraget, så länge icke någon

ersättning för de med tjänstgöringen vid ordinarie ting förenade kostnader utgår. Redan av detta principiella skäl är det önskvärt, såsom motionärerna vid 1918 års riksdag framhållit och som det i denna del alldeles enhälliga lagutskottet vid samma riksdag också understrukit, att en ändring i angivna hänseende kommer till stånd. Särskilt i de tingslag, där det endast finnes 12 nämndemän, kan uppdraget vara oskäligt ekonomiskt betungande. I de domsagor åter, där sammanslagning av tingslag ägt rum och där det på den grund kan finnas 24 eller 36 nämndemän, blir bördan fördelad mellan flera och bör därför vara lättare att bära. Det förra fallet torde emellertid vara det mera vanliga, och i varje fall verkar det nuvarande systemet i detta avseende synnerligen ojämnt i olika domsagor, varför det skulle innebära en stor orättvisa att reglera hithörande förhållanden enbart med tanke på de tingslag, där det finnes t. ex. 36 nämndemän att fördela tjänstgöringen emellan.

Så långt de sakkunnigas ordförande. Går man till de sakkunnigas i justitiedepartementet kvarliggande handlingar, finner man där följande på mycket detaljerade beräkningar grundade slutsiffror:

Resekostnads och dagtraktamente

om varje sammanträde varar 1 dag	394,469 kr.
» » » » 2 dagar	540,749 »
» » » » 3 »	687,029 »
Kostnad för extra rannsakingar	490,422 »
» » tingssammanträden med tremansnämnd	20,136 »
» » slutsammanträden	141,200 »

I korrekturtrycket hava dessa siffror summerats till runda tal enligt de tre olika alternativen — en, två eller tre rättegångsdagar under varje allmänt tingssammanträde — och kommo de sakkunniga därigenom till de tre olika slutsummor 1,050,000 kr., 1,200,000 kr. och 1,350,000 kr. Av vart och ett av dessa belopp anges omkring 675,000 kr. utgöra reseersättning och resten dagtraktamente, en beräkning som tydligen vilar på förutsättningen att, när ting pågå två eller tre dagar, samma nämndemän sitta samtliga dagar. Av nämnda reseersättning kommer enligt de i akten gjorda beräkningarna 248,189 kr. på de allmänna sammanträdena, och har detta belopp erhållits genom att med 120 % öka de i enquetesvaren från domsagorna lämnade uppgifterna angående den verkliga kostnaden enligt de äldre bestämmelserna.

Hela det nu nämnda kostnadsbeloppet — omkring 1,200,000 kr. — innebär emellertid icke en ökning i förhållande till de nuvarande kostnaderna, utan omfattar nämnda belopp även den redan för närvarande utgående ersättningen till nämndemän. Hur stor denna är kan icke ur tillgängliga källor exakt uppgivas. Det nuvarande kostnadsbeloppet ingår i andra huvud-

titelns ordinarie förslagsanslag till ersättning åt domare, vittnen och parter. 1926 års statsverksproposition lämnar en viss ledning för bedömning av dess storlek.

Sedan de sakkunnigas beräkningar gjordes, hava åtskilliga omständigheter tillkommit, ägnade att rubba deras giltighet. Säkerligen kan någon reduktion göras i kostnadsberäkningen för själva resorna. Vidare skiljer det nya resereglementet mellan dagtraktamente och natttraktamente. Det senare behöves i detta sammanhang ej tagas i beräkning, då de tingshusbyggnadsskyldiga hava att sörja för nattlogi under tingen. Antalet tingssammanträden med tremansnämnd och även antalet allmänna tingssammanträden har ökat o. s. v. Allt detta nödvändiggör nya beräkningar, innan statsmakterna kunna taga ståndpunkt till frågan.

En viss punkt tarvar dessutom särskilt övervägande. Är det självfallet, att staten skall gälda såväl reseersättning som dagtraktamente, eller låter det icke tänka sig att staten liksom beträffande tingssammanträdena med tremansnämnd anslår medel till reseersättning, men i fråga om dagtraktamente inskränker sig till att giva kommunerna befogenhet att, när de så önska, besluta om sådan ersättning? Att ersättningen för resekostnaderna stannar på statsverket är rimligt bl. a. med hänsyn till att en dylik ersättningspost skulle mycket hårt belasta stora folkfattiga kommuner, medan skiftningarna i dagtraktamentenas belopp olika kommuner emellan icke skulle bliva så väsentliga. Och att en viss del av ersättningen utgår av kommunala medel är icke principiellt oriktigt, då fråga ju är om av kommunerna valda förtroendemän. Icke heller stöter en sådan anordning mot allmän uppfattning, vilket nogsamnt framgår av de redan föreliggande, talrika kommunala besluten i angiven riktning. Genom att överlåta åt kommunerna att bestämma härom öppnas dessutom för den kommunala självstyrelsen tillfälle att efter lokala förhållanden överväga behovet och lämpligheten av ett tillskott i ersättningen utöver den rena resekostnaden. Sist men icke minst möjliggöres genom en uppdelning av kostnaderna i antydd riktning mellan stat och kommun en lösning av frågan inom överskådlig tid, vartill annars med hänsyn till de statsekonomiska förhållandena ringa förhoppning lär föreligga.

Det skäl att låta anstå med ett ställningstagande till frågan om ersättning åt nämndemän, som möjligen kan hava legat i ovissheten om processkommissionens väntade förslag rörande lekmanneelementets användning i rättsskipningen, har numera förfallit. Å andra sidan lär skäl icke föreligga att sammankoppla denna fråga med den stora rättegångsreformen. Under åberopande av vad ovan anförts samt vad utskottet må finna anledning ytterligare inhämta ur den inom justitiedepartementet redan föreliggande och sedan flera år formellt avslutade utredningen i ämnet, får jag därför hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Konungen anhålla om förnyad utredning av frågan om ersättning åt nämndemän för nämndemansuppdragets fullgörande samt om utredningens framläggande för nästkommande års riksdag jämte det förslag, vartill densamma må föranleda.

K. Schlyter.

I motionens syfte instämma:

Edw. Larson.

A. J. Bärq.

Sven Linders.

Ulrik Leander.
